

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
PIERWSZA SEKCJA

SPRAWA KUBISZYN przeciwko POLSCE

SKARGA nr 37437/97

WYROK* – 30 stycznia 2003 r.

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Pierwsza Sekcja), zasiadając jako Izba złożona z następujących sędziów:

Pan C. L. ROZAKIS, *przewodniczący*,
Pan G. BONELLO,
Pan P. LORENZEN,
Pani N. VAJIĆ,
Pani S. BOTOCHAROVA,
Pan V. ZAGREBELSKY,
Pan L. GARLICKI, *sędziowie*,
oraz Pan S. NIELSEN, *zastępca Kanclerza Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 9 stycznia 2003 r.,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 37437/97), wniesionej przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Europejskiej Komisji Praw Człowieka („Komisja”), na podstawie dawnego art. 25 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”), przez obywatelkę Polską, Marię Kubiszyn („skarżąca”), w dniu 5 września 1996 r.

* Wyrok stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi przez art. 44 ust. 2 Konwencji. Tekst wyroku może podlegać korekcie edytorskiej, przed jego opublikowaniem w ostatecznej wersji.

2. Skarżąca nie była reprezentowana przed Trybunałem. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swojego Pełnomocnika, pana Krzysztofa Drzewickiego z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżąca twierdziła w szczególności, że jej prawo do „rozprawy w rozsądnym terminie” nie zostało poszanowane.

4. Skarga została przekazana do Trybunału w dniu 1 listopada 1998 r., kiedy to Protokół nr 11 do Konwencji wszedł w życie (art. 5 ust. 2 Protokołu nr 11).

5. Skarga została ostatecznie przydzielona Czwartej Sekcji Trybunału (art. 52 ust. 1 Regulaminu Trybunału). Wewnątrz tej Sekcji ustanowiono Izbę w celu rozpatrzenia sprawy (art. 27 ust. 1 Konwencji), zgodnie z art. 26 ust. 1 Regulaminu Trybunału.

6. Na podstawie decyzji z dnia 23 października 2001 r. Trybunał uznał skargę za częściowo dopuszczalną.

7. W dniu 1 listopada 2001 r. Trybunał zmienił skład swoich Sekcji (art. 25 ust. 1). Sprawa została przejęta przez nowo utworzoną Pierwszą Sekcję (art. 52 ust. 1).

FAKTY

8. W dniu 23 czerwca 1994 r. mąż skarżącej wniósł pozew rozwodowy do Sądu Wojewódzkiego w Wałbrzychu.

9. W dniu 26 sierpnia 1994 r. skarżąca wniosła odpowiedź na pozew. W dniu 19 października 1994 r. mąż skarżącej zwrócił się do sądu o uznanie skarżącej za wyłącznie winną rozkładowi pożycia małżeńskiego.

10. W dniu 1 września 1995 r. sąd nakazał mężowi skarżącej płacenie 170 złotych zasiłku rodzinnego, w trakcie trwania postępowania sądowego.

11. Sąd przeprowadził dwanaście rozpraw w następujących dniach: 26 sierpnia, 6 grudnia 1994 r.; 31 stycznia, 21 marca, 16 maja, 1 września, 28 listopada 1995 r.; 9 stycznia, 13 lutego, 19 marca, 17 kwietnia i 26 kwietnia 1996 r. Sąd przesłuchał co najmniej dwunastu świadków.

12. W dniu 26 kwietnia 1996 r. sąd wydał wyrok rozwodowy. Sąd uznał, że obydwoje małżonkowie są winni rozpadowi ich małżeństwa. Sąd w dalszej części przyznał skarżącej prawo opieki nad małoletnim dzieckiem i zobowiązał męża skarżącej do płacenia alimentów na rzecz dziecka.

13. W dniu 28 maja 1996 r. skarżąca złożyła odwołanie od powyższego wyroku. Skarżąca twierdziła, że jej mąż był wyłącznie odpowiedzialny za rozpad ich małżeństwa i tym samym rozwód był prawnie niedopuszczalny.

14. W dniu 5 lipca 1996 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu uchylił wyrok sądu pierwszej instancji i zwrócił sprawę Sądowi Wojewódzkiemu w Wałbrzychu.

15. W dniu 10 października 1996 r. skarżąca złożyła wniosek o zabezpieczenie powództwa o alimenty. Sąd uznał, że należy uzyskać dalsze zaświadczenia dotyczące sytuacji finansowej obydwu stron.

16. W dniu 13 listopada 1996 r. sąd przeprowadził rozprawę. W dniu 9 kwietnia 1997 r. sąd zmienił postanowienie z dnia 1 września 1995 r. dotyczące zasiłku rodzinnego wypłacanego w trakcie postępowania, podwyższając jego wysokość do 250 złotych. Pozostałą część roszczeń skarżącej sąd oddalił.

17. W dniu 6 czerwca 1997 r. Sąd Wojewódzki w Wałbrzychu nakazał uzyskanie opinii biegłych: psychiatry, psychologa i pedagoga. W dniu 27 listopada 1997 r. biegli z Rodzinnego Ośrodka Diagnostyczno-Konsultacyjnego przygotowali swoją opinię.

18. Sąd przeprowadził rozprawy w dniach: 13 lutego, 16 marca i 24 kwietnia 1998 r.

19. W dniu 15 maja 1998 r. Sąd Wojewódzki w Wałbrzychu orzekł rozwód uznając, że obydwie strony są winne rozkładowi ich małżeństwa.

20. W dniu 16 czerwca 1998 r. skarżąca odwołała się do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu. W dniu 5 sierpnia 1998 r. sąd apelacyjny utrzymał w mocy zaskarżony wyrok. W tym samym dniu skarżąca złożyła wniosek o przyznanie jej pomocy sądowej oraz o zwolnienie jej z opłat sądowych w postępowaniu kasacyjnym. W dniu 28 września 1998 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu oddalił jej wniosek.

21. W dniu 12 listopada 1998 skarżąca wniosła kasację od wyroku sądu apelacyjnego z dnia 5 sierpnia 1998 r. W dniu 5 stycznia 2001 r. Sąd Najwyższy przeprowadził rozprawę i w tym samym dniu oddalił jej kasację.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ART. 6 UST. 1 KONWENCJI

22. Skarżąca zarzucała, że długość postępowania w jej sprawie przekroczyła rozsądny termin, w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji, który we właściwej części stwierdza:

„Każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd ... przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ...”.

23. Rząd zakwestionował to stanowisko.

A. Okres podlegający rozpatrzeniu

24. Trybunał na wstępie zaobserwował, że okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się w dniu 23 czerwca 1994 r., kiedy mąż skarżącej wniósł pozew rozwodowy do Sądu Wojewódzkiego w Wałbrzychu. Okres ten zakończył się w dniu 5 stycznia 2001 r., kiedy to Sąd Najwyższy wydał wyrok. W związku z powyższym postępowanie trwało 6 lat, 6 miesięcy i 12 dni.

B. Rozsądna długość postępowania

25. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału rozsądna długość postępowania musi być oceniana, w szczególności, biorąc pod uwagę stopień skomplikowania sprawy, oraz postępowanie skarżącego i właściwych władz. W sprawach dotyczących statusu cywilnego kwestia konsekwencji postępowania dla skarżącego jest również ważną przesłanką. W związku z powyższym, w świetle możliwych konsekwencji, które przewlekłe postępowanie może wywoływać dla skarżącego, wymagana jest szczególna staranność (zobacz między innymi wyrok w sprawie *Maciariello przeciwko Włochom* z dnia 27 lutego 1992 r., Seria A nr 230-A, str. 10, § 18, oraz, *mutatis mutandis*, wyrok w sprawie *Paulsen-Medalen i Svensson przeciwko Szwecji* z dnia 19 lutego 1998 r., *Raporty wyroków i decyzji* 1998-I, p. 142, § 39, *Laino przeciwko Włochom* [GC], nr 33158/96, § 18, ECHR 1999-I).

1. Skomplikowany charakter sprawy

26. Rząd twierdził, że sprawa była skomplikowana. Utrzymywał, że biorąc pod uwagę charakter postępowań rozwodowych sąd musiał uzyskać opinię biegłych oraz zebrać liczne dowody w celu ustalenia, która strona była wyłącznie winna rozpadowi ich małżeństwa.

27. Skarżąca nie zgodziła się ze stanowiskiem Rządu i przekonywała, że sprawa nie była skomplikowana.

28. Trybunał uznaje, że nawet jeżeli sprawa była w pewnym stopniu skomplikowana, ze względu na potrzebę uzyskania rozległych dowodów w sprawie, to nie można stwierdzić, że fakt ten usprawiedliwia długość postępowania.

2. Postępowanie skarżącej

29. Rząd przyznał, że z jednej strony skarżąca nie przyczyniła się w znacznym stopniu do długości postępowania. Z drugiej jednak strony, Rząd utrzymywał, że skarżąca przedstawiała siebie w bardziej korzystnym świetle i tym samym jej stwierdzenia były sprzeczne co nie ułatwiło ustalenia okoliczności sprawy.

30. Skarżąca twierdziła, że nie przyczyniła się do długości postępowania.

31. Trybunał uznaje, że skarżąca nie ponosi żadnej odpowiedzialności za długość postępowania.

3. Postępowanie władz sądowych oraz konsekwencje postępowania dla skarżącej

32. Rząd uznał, że właściwe sądy działały z należytą starannością w prowadzeniu sprawy skarżącej. Rząd twierdził, że długość postępowania była rozsądna, biorąc pod uwagę brak jakiegokolwiek wymogu nałożonego na władze krajowe by działać ze szczególną starannością.

33. Skarżąca stwierdziła, że sądy nie prowadziły jej sprawy z należytą starannością.

34. Co do postępowania władz prowadzących sprawę Trybunał uznaje, że biorąc pod uwagę konsekwencje postępowania dla skarżącej (rozwód oraz ustalenie warunków opieki nad dzieckiem) sądy krajowe nie postępowaly z należytą starannością wymaganą przez art. 6 ust. 1 Konwencji w tego rodzaju sprawach (zobacz *mutatis mutandis*, *Laino przeciwko Włochom*, cytowany powyżej, pkt 22). Trybunał zwraca uwagę na przewlekłość prawie dwóch lat i dwóch miesięcy w postępowaniu przed Sądem Najwyższym (zobacz pkt 21 powyżej). W dalszej części Trybunał zauważa, że istniała zwłoka pięciu miesięcy między 13 listopada 1996 r. a 9 kwietnia 1997 r. (zobacz pkt 16 powyżej), kiedy to nie odbyła się żadna rozprawa. Trybunał odnotowuje również, że prawie osiem miesięcy minęło między dniem, w którym sąd zlecił biegłemu opracowanie opinii a dniem rozprawy co do meritum sprawy (zobacz pkt. 17 i 18 powyżej). Trybunał uznaje, że obserwacje rządowe nie wyjaśniają przyczyn tych przewlekłości.

35. Okresy bezczynności przypisane Państwu nie spełniają wymogu „rozsądnego terminu postępowania”. Tym samym doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji w obecnej sprawie.

II. ZASTOSOWANIE ART. 41 KONWENCJI

36. Art. 41 Konwencji stwierdza:

„Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

37. Skarżąca nie zgłaszała żadnych roszczeń co do szkody pieniężnej. Jednakże z tytułu szkody niepieniężnej skarżąca zwróciła się do Trybunału o przyznanie jej 15 000 PLN za szkody moralne i stres wynikający ze zbyt

długiego postępowania w jej sprawie. W tym kontekście skarżąca podkreśliła fakt, że bardzo osobiste i bolesne zagadnienia były rozpatrywane w postępowaniu i że długi okres oczekiwania na sprawiedliwość miał niekorzystny wpływ na jej zdrowie.

38. Rząd nie ustosunkował się do roszczeń skarżącej.

39. Trybunał przyznaje, że skarżąca doznała krzywdy niepieniężnej, takiej jak stres i frustracja wynikające ze zwłoki w postępowaniu, w szczególności biorąc pod uwagę rodzaj postępowania. W okolicznościach niniejszej sprawy oraz dokonując oceny na zasadzie sprawiedliwości Trybunał przyznaje skarżącej 3750 EUR.

B. Koszty i wydatki

40. Skarżąca domagała się również 3000 PLN zwrotu kosztów i wydatków, jakie poniosła w postępowaniu krajowym.

41. W tym przypadku Rząd również nie skomentował roszczeń skarżącej.

42. Trybunał zauważa, że skarżąca nie przedstawiła żadnych dowodów opłat, czy też wydatków. Trybunał zauważa, że aby mógł zasądzić zwrot kosztów musi być przekonany, że koszty i wydatki zostały faktycznie poniesione, że były konieczne i że ich wysokość była rozsądna (zobacz między innymi wyrok w sprawie *Zimmermann i Steiner przeciwko Szwajcarii*, z dnia 13 lipca 1983 r., Seria A nr 66, § 36). Tym samym Trybunał oddala roszczenie.

C. Odsetki ustawowe

43. Trybunał uznaje za stosowne, by odsetki ustawowe były oparte na minimalnych stopach kredytowych Europejskiego Banku Centralnego, do tego należy doliczyć trzy punkty procentowe.

Z tych przyczyn Trybunał jednogłośnie

1. UZNAJE, że doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji;

2. UZNAJE, że:

(a) pozwane Państwo ma zapłacić skarżącej, w przeciągu trzech miesięcy od dnia w którym wyrok stanie się ostateczny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji, 3750 EUR (trzy tysiące siedemset pięćdziesiąt euro) w odniesieniu do krzywdy niepieniężnej, plus jakikolwiek podatek, jaki może zostać naliczony, która to kwota zostanie przeliczona na walutę krajową pozwanego Państwa, po kursie obowiązującym w dniu uregulowania należności,

(b) od upływu powyższych trzech miesięcy do dnia uregulowania należności zwykłe odsetki za zwłokę będą płatne w wysokości równej

minimalnej stopie kredytowej Europejskiego Banku Centralnego w okresie zwłoki, plus trzy punkty procentowe;

3. ODDAŁA pozostałe roszczenia o sprawiedliwe zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i ogłoszono na piśmie w dniu 30 stycznia 2003 r., zgodnie z art. 77 ust. 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Søren NIELSEN
Zastępca Kanclerza Sekcji

Christos ROZAKIS
Przewodniczący